

نظام حقوقی نشریات دانشجویی در ایران

عباس اسدی**

بیبا بهرامی*

۱۳۹۵/۰۲/۱۶

۱۳۹۴/۱۰/۰۲

چکیده

یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در شکوفایی و توسعه مطبوعات، قوانین و مقررات حقوقی و آیین‌نامه‌های اجرایی مناسب است. گستردگی و پیچیدگی فعالیت مطبوعات و نقش حساس آنها ایجاب می‌کند که قوانین و مقررات حاکم، گردش سریع اطلاعات را در مجاری اطلاع‌رسانی تسهیل کند. این در حالی است که سالانه نشریات دانشجویی زیادی در دانشگاه‌ها توسط دانشجویان منتشر می‌شوند و به گفتمان علمی، میان دانشجویان، استادان و جامعه و مهم‌تر از همه، به رشد و بالندگی جامعه دانشگاهی کمک می‌کنند، اما به نظر می‌رسد که این نوع نشریات فاقد قوانین و مقررات حمایتی می‌باشند. مسئله ما در این مقاله بررسی نظام حقوقی نشریات دانشگاهی در حقوق ایران و چالش‌های آن می‌باشد که با نگاهی تحلیلی-انتقادی مورد ارزیابی و مذاقه قرار گرفته است. یافته‌های این مقاله نشان می‌دهد که نشریات دانشجویی تابع قانون مطبوعات است و دارای همان حقوق و آزادی‌ها می‌باشد ولی در عمل مشکلات ساختاری و اداری محدودیت‌هایی را بر آنها تحمیل کرده است که نیازمند وضع قانونی جامع در این رابطه می‌باشد.

واژگان کلیدی

نشریات دانشجویی، حقوق مطبوعات، مجوز، نظارت، دانشگاه.

** استادیار، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبایی (نویسنده مسئول مقاله).
assadiabbas1@gmail.com

* کارشناسی ارشد، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبایی.
bahramib87@gmail.com

مقدمه

نشریات دانشجویی در ایران قدمتی بیش از ۷۰ سال دارد. بسیاری از منابع از نشریه «دانشجو» که در سال ۱۳۳۰ شمسی منتشر شده به عنوان اولین نشریه دانشجویی نام می‌برند. نشریات دانشجویی در طول این مدت فراز و فرودهای زیادی به خود دیده است و گاهی فضا برای فعالیت آنها مساعد بوده و گاهی نیز محدود شده است. با این حال سالانه تعداد زیادی نشریه دانشجویی در دانشگاه‌ها توسط دانشجویان منتشر می‌شوند. بدون تردید، این نشریات می‌توانند گفتمان علمی، میان دانشجویان، استادان و جامعه تقویت کنند و به این طریق، به رشد و بالندگی جامعه دانشگاهی کمک نمایند.

در واقع، مهم‌ترین وظایف این نشریات آماده‌سازی دانشجویان برای انجام گفتمان و شرکت در مباحثات روز جامعه در فضای به دور از هرگونه تنش و زد و خورد است. این نشریات مخاطبان خود را آموزش می‌دهند که چگونه با زبان شعر و موسیقی و ادبیات و هنر، بتوانند اندیشه‌های خود را بیان کنند. همین نشریات هستند که روحیه و خرد جمعی را در میان دانشجویان جوان می‌دمند و گاهی نیز سکوی پرشی برای آنها می‌شوند تا در آینده در قدرت سیاسی سهمی بدست آورند. نشریات دانشجویی، چشمان نشریات بزرگ نیز به شمار می‌آیند و چیزی‌های را می‌بینند، که نشریات بزرگ آنها را نمی‌بینند. این نشریات ایده‌ها و اندیشه‌هایی را طرح و بیان می‌کنند که بسیاری اوقات می‌توانند برای اهل اندیشه محل تفکر و تأمل باشند.

هرچند ۶۰ درصد نشریات دانشجویی کشور با موضوع علمی و ۴۰ درصد فرهنگی، اجتماعی، هنری و سیاسی هستند. در این نشریات مثل اکثر مطبوعات جذابیت‌های تکنیکی بر جاذبه‌های محتوایی غلبه نمی‌کند و معمولاً خیلی حرفه‌ای و تخصصی به روزنامه‌نگاری پرداخته نمی‌شود. چون افراد فعال در این نشریات قبلاً به‌طور آکادمیک یا تجربی ژورنالیست نبوده‌اند. از نظر قطع و شکل و زبان، نزدیکی و مشترکات بسیاری بین تولیدکننده و مصرف‌کننده نشریات دانشجویی وجود دارد. تولیدکنندگان هر نشریه‌ای فروش و تیراژ را اصلی‌ترین دغدغه‌شان می‌دانند، اما این موضوع برای یک نشریه دانشجویی نمی‌تواند دغدغه اصلی و اولیه باشد، هرچند به هر حال، داشتن جاذبه و کشش همیشه مورد نظر همه پیام‌آفرینان از جمله نشریات دانشجویی است. اگر

تیراژ برای نشریه دانشجویی اهمیت هم داشته باشد، این اهمیت غالباً از نظر اشاعه اندیشه است، نه کسب منفعت.^۱

با این وجود به نظر می‌رسد که نشریات دانشجویی در ایران، هنوز نتوانسته‌اند، جایگاه واقعی خود را در میان محافل علمی و دانشگاهی پیدا کنند. یکی از موانع آنها در این زمینه، مشکلات حقوقی است. به عبارتی نشریات دانشجویی، در کشور ما از یک سیستم حقوقی کامل مدون برخوردار نیستند. این نوع نشریات به شدت از لحاظ دارا بودن قانون و مقررات خاص خود رنج می‌برند و علی‌رغم تصویب آیین‌نامه‌های نشریات دانشجویی، سیستم حقوقی ثابت و رایجی بر روند انتشار آنها حاکم نیست و این مسئله بسیاری از دانشجویان را از فعالیت و پرداختن عملی به این نوع مسائل باز می‌دارد.

این مقاله می‌کوشد با نحوه ایجاد و کسب مجوز، نهادهای ناظر بر فعالیت آنها و به‌طور کلی حقوق و حدود نشریات دانشجویی و نقاط قوت و ضعف آنها و قوانین موجود درباره آنها را از لحاظ حقوقی بررسی کند و در مواردی هم راهکارهایی برای بهبود وضعیت این نشریات و نظام حقوقی آنها ارائه می‌شود.

۱. تاریخچه و روند نشریات دانشگاهی

ریشه نشریات دانشجویی، را باید در نشریات دانش‌آموزی و کالج‌ها جست. نخستین نشریات دانش‌آموزی جهان، در ۱۸۳۱ در فرانسه بوجود آمدند. در آن تاریخ، مدرسه «هنری پنجم» در پاریس، نشریه‌ای به نام «لو لیسه آن» (دانش‌آموز دبیرستانی) در جهت حمایت از ادبیات کلاسیک و مبارزه علیه تبعیض منتشر کرد. هم‌زمان با آن، نشریه دیگری نیز با نام «لو کوشمر» با هدف دفاع از «ویکتور هوگو» منتشر می‌شد. این دو نشریه کم و بیش فروخته می‌شدند.^۲ یکی از ویژگی‌های آنها به‌خصوص نشریه «لو لیسه آن» فعالیت در یک فضای کمتر آزاد بود و به خاطر همین سردبیر و کسانی که در تهیه مطالب این نشریات مشارکت داشتند، از محدود بودن آزادی بیان و مطبوعات، شکوه و گله می‌کردند.

۱. قلندری، امیر هوشنگ، روزنامه‌نگاری در نشریات دانشجویی، تهران: ایران، چاپ دوم، ۱۳۸۵

۲. آلبر، پیر و ترو، فرنان، تاریخ مطبوعات جهان، ترجمه: هوشنگ فرخجسته، تهران، انتشارات پاسارگاد، چاپ اول، ۱۳۶۳

در ۱۸۸۲ یعنی نیم قرن بعد، نشریه دانش‌آموزی «حقوق و وظایف جوانان» در صدد بر آمد تا دانش‌آموزان دوره دبیرستان و کالج را با نظم و انضباط آشنا کند و آنها را برای مباحثات مهم و بزرگی که در دانشگاه‌های صورت می‌گرفت، آماده نماید.^۱

در سرمقاله نخستین شماره آن، تحت عنوان «درخواست از دانش‌آموزان دبیرستانی» چنین آمده بود: «دوستان! ما به دنبال نظم هستیم. زیرا، بدون نظم صدایمان به جای نخواهد رسید. ما از هر نوع بی‌نظمی که بخواهد ما را در رسیدن به آرمان‌هایمان باز دارد، ابراز انزجار می‌کنیم. ما می‌دانیم که خواسته‌هایمان تنها با رعایت نظم و قانون تحقق پیدا خواهد کرد. ما ضمن تلاش برای مطالبه خواسته‌های صنفی خود، سعی خواهیم کرد تا درس‌هایمان را نیز با علاقه بخوانیم و ...»^۲

نشریات دانشجویی در ایران نیز تقریباً عمری همپای حیات جامعه دانشگاهی ایران دارند. قدیمی‌ترین نسخه موجود نشریات دانشجویی نشریه‌ای است با نام «دانشجو» متعلق به دانشگاه تهران که در ۱۲ اردیبهشت ماه سال ۱۳۳۰ به قیمت دو ریال عرضه می‌شد.^۳

در میانه سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۷ و به دنبال افزایش حرکت‌های انقلابی و رشد گروه‌ها و افکار در دانشگاه‌ها، دانشجویان افکار و عقاید خود را در قالب اوراقی که بی‌شباهت به شب‌نامه نبود به صورت مخفیانه و گاه علنی منتشر کردند. بعد از پیروزی انقلاب و با توجه به موقعیت زمانی پس از انقلاب و تولد احزاب و دسته‌ها، گروه‌های مختلف به نشر افکار خود و انتشار نشریات در فضای دانشگاه‌ها پرداختند و جو ملتهب و غیرقابل‌کنترلی را در دانشگاه‌ها رقم زدند که تا سال ۱۳۵۹ و تعطیلی دانشگاه‌ها (انقلاب فرهنگی) ادامه داشت.

به‌طور کلی می‌توان گفت نشریات دانشجویی ما تحت تأثیر جریان‌های سیاسی در جامعه قرار دارند. دولت هفتم با شعار «دانستن حق مردم است» آزادی بیشتری به مطبوعات اعطا کرد که موجب جهش و رونق بازار رسانه‌ها شد و موج آن نشریات دانشجویی را نیز در بر گرفت به‌طوری‌که تعداد نشریات دانشجویی از حدود ۷۰۰ عنوان در شروع کار دولت هفتم (خرداد ۷۶) به بیش از ۴۰۰۰ عنوان نشریه دانشگاهی رسید. به بیان دقیق‌تر، تا ششمین جشنواره سراسری نشریات دانشجویی کشور که در اسفند ماه ۱۳۸۳ در مشهد برگزار شد، در دانشگاه‌های وابسته به

1. Bénard, 2002:88

2. Lexique des termes de presse, 1991 :51

۳. قاسمی، سیدفرید، سرگذشت مطبوعات ایران، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد، جلد یکم، ۱۳۸۰.

«وزارت علوم تحقیقات و فناوری حدود ۲۰۰۰ عنوان نشریه، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی حدود ۱۰۰۰ عنوان نشریه، دانشگاه آزاد اسلامی و مراکز تحت پوشش سایر مراکز و وزارتخانه‌ها نیز بیش از ۱۰۰۰ عنوان نشریه»، منتشر می‌شده‌اند.^۱

تعداد این نشریات در هفتمین دوره جشنواره که در خرداد ۱۳۹۰ در دانشگاه شهید بهشتی برگزار شد، به ۷۰۰۰ عنوان رسید. البته ناگفته نماند که ماده ۲۹ دستورالعمل اجرایی ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی، دستگاه‌ها را موظف کرده تا جشنواره کشوری نشریات دانشجویی را با هماهنگی کلیه دستگاه‌ها، حداقل سالی یک بار برگزار نمایند و نشریات برتر را شناسایی و تشویق کنند، درحالی‌که جشنواره هفتم، با هفت سال تأخیر برگزار شد، که خلاف ماده مذکور بود. البته این ۷۰۰۰ نشریه دانشگاهی بدون احتساب نشریات دانشگاه آزاد اسلامی است. در این دوره، دانشگاه آزاد به دلیل اعتراض به عدم درج آرم خود در پوستر جشنواره، مانع حضور نشریات خود در جشنواره مذکور شد.

۲. تعریف نشریه دانشجویی

ماده یک قانون ضوابط ناظر بر فعالیت دانشگاهی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۸۳/۳/۲۶ نشریات دانشگاهی را این‌گونه تعریف کرده است: «کلیه نشریاتی که به‌صورت ادواری یا گاهنامه و نیز نشریات الکترونیکی که با نام ثابت در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، هنری، ادبی و ورزشی توسط هر یک از اساتید و اعضای هیئت علمی، دانشجویان، تشکل‌های اسلامی و یا گروهی از اعضای هیئت علمی یا دانشجویان در دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی و واحدهای دانشگاهی منتشر و در محدوده دانشگاه‌ها توزیع می‌شوند، نشریات دانشگاهی محسوب و تحت شمول این ضوابط قرار می‌گیرند.»

تعریف مذکور در متن مصوب ایراد بسیار بزرگی دارد و آن اینکه محدوده شمول زمینه‌هایی که نشریات دانشگاهی می‌توانند در آن فعالیت کنند را بسیار محدود کرده است. محیط دانشگاه در درجه اول محیطی علمی است و طبیعی است که نشریاتی که در این فضا فعالیت می‌کنند باید بتوانند در زمینه علمی نیز در نشریه کار کنند، همان‌طور که خود ماده یک در ادامه، مباشران

۱. رضایی، ابوالفضل، «غیرحرفه‌ای ماندن نشریات دانشجویی یک سیاست است»، روزنامه شرق، شماره ۳۹۸، ۴ بهمن ۱۳۸۳.

نشریات دانشگاهی را اساتید اعضای هیئت علمی یا دانشجویان یا تشکل‌های دانشجویی می‌داند، ولی بسیار جالب و عجیب است که حوزه فعالیت این افراد را به شش زمینه (فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، هنری، ورزشی) محدود کرده است. مگر می‌شود یا ممکن است نشریه دانشگاهی محبوب دانشجویان به خبرها و نکات و نوآوری‌های مقالات علمی، کشفیات و رویدادهای جدید رشته‌های مختلف علمی و مسائلی از این قبیل نپردازد؟! لذا بهتر این بود که به مانند قانون مطبوعات دایره شمول آن را نامحدود می‌کرد.

همان‌طور که می‌دانیم ماده یک قانون مطبوعات مصوب ۱۳۶۴^۱ پس از ذکر ۱۳ مورد زمینه‌های فعالیت مطبوعاتی، کلمه "و نظایر اینها" را آورده است که به این طریق دامنه فعالیت این نشریات را نامحدود کرده است. البته برخی افراد در تفسیر ماده یک قانون ضوابط ناظر بر فعالیت دانشگاهی با دلایلی استدلال می‌کنند که، موارد دیگر نیز در این حوزه قرار می‌گیرند. در نهایت در تبصره ماده یک قانون ضوابط ناظر بر فعالیت دانشگاهی با تأکید دوباره، نشریات علمی را از شمول این ماده مستثنا می‌کند و جای هیچ شک و شبهه‌ای باقی نمی‌گذارد و تمامی استدلالات مخالف را رد می‌کند.

بالاخره پس از مباحثات فراوان در باب شبهات مختلف این قانون، به‌خصوص تعریف نشریات دانشگاهی، دستورالعمل اجرایی ضوابط ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی به تصویب شوراهای مرکزی ناظر بر نشریات دانشگاهی رسید. طبق ماده ۵ قانون سال ۸۳ دستورالعمل مذکور می‌بایست ظرف مدت دو ماه به تصویب برسد که نهایتاً در تاریخ ۱۳۸۶/۹/۱۲ پس از سه سال و شش ماه به تصویب رسید.

ماده یک این دستورالعمل نشریات دانشگاهی را این‌گونه تعریف می‌کند: کلیه نشریاتی که به‌صورت ادواری، گاهنامه یا تک‌شماره، نیز نشریات الکترونیکی که با نام ثابت و تاریخ نشر در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، علمی، اقتصادی، هنری، ادبی و ورزشی توسط هر یک از دانشجویان، تشکل‌ها و نهادهای دانشگاهی، استادان و اعضای هیئت علمی یا گروهی از ایشان

۱. ماده ۱ قانون مطبوعات ۱۳۶۴: مطبوعات در این قانون عبارت‌اند از نشریاتی که به‌طور منظم با نام ثابت و تاریخ و شماره ردیف در زمینه‌های گوناگون خبری، انتقادی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، کشاورزی، فرهنگی، دینی، علمی، فنی، نظامی، هنری، ورزشی و نظایر اینها منتشر می‌شوند.

در دانشگاه‌ها منتشر و در محدوده دانشگاه‌ها توزیع می‌شوند، نشریه دانشگاهی محسوب و تحت شمول این دستورالعمل قرار می‌گیرند.

چنان‌که ملاحظه می‌شود، دو زمینه علمی و اقتصادی به زمینه‌های فعالیت نشریات دانشگاهی اضافه شده است و در تبصره یک دستورالعمل مذکور آمده: «عنوان‌های فرهنگی و اجتماعی، زمینه‌های عقیدتی، صنفی و رفاهی، خبری و طنز را نیز دربرمی‌گیرند.» بنابراین، با اینکه هفت عنوان دیگر بر حیطه فعالیت نشریات دانشگاهی افزوده می‌شود، باز هم قانون‌گذار دایره شمول این نشریات را محدود می‌داند.

در تبصره چهار دستورالعمل فوق آمده: «وبلاگ‌ها و سایت‌های شخصی دانشجویان و اعضای هیئت علمی که از نشان دانشگاه یا تشکل‌های دانشگاه استفاده نمی‌کنند از شمول این آیین‌نامه خارج هستند.» از مفهوم مخالف این تبصره، چنین برمی‌آید که وبلاگ‌ها و سایت‌های شخصی دانشجویان و اعضای هیئت علمی که از نشان دانشگاه یا تشکل‌های دانشگاه استفاده می‌کنند، مشمول این قانون و نظارت‌های آن است، پس مثلاً اگر دانشجویان حقوق بین‌الملل ورودی سال ۱۳۹۰ دانشگاه علامه طباطبایی برای درج مقالات و اطلاع‌رسانی و تبادل اطلاعات و ارتباطات بین خودشان که در مکان‌های مختلفی از ایران زندگی می‌کنند، سایتی با آرم دانشگاه علامه طباطبایی ایجاد کنند، می‌بایست مجوز دانشگاهی کسب کنند.

۳. شرایط انتشار نشریات دانشجویی

انتشار نشریات دانشگاهی در ایران همانند نشریات عادی سراسری تابع رژیم صدور پروانه است. در نظام‌های حقوقی مختلف دنیا سه رژیم متفاوت برای انتشار نشریات وجود دارد، که از میان رژیم اعلامی، رژیم ثبتی و رژیم صدور پروانه، مورد اخیر سخت‌ترین رژیم حقوقی از حیث نحوه انتشار نشریات است. در این رژیم می‌باید صلاحیت متقاضی احراز شود، حال آنکه وقتی گفته می‌شود اصل بر آزادی مطبوعات است و آزادی مطبوعات یک حق ذاتی است، به معنای آن است که همه افراد صلاحیت استیفای آزادی مطبوعات و حق‌های ناشی از آن را دارند و دیگر نیازی به احراز صلاحیت مطرح نیست.^۱ در بسیاری از قوانین اساسی کشورها تنها به اعلام کردن و به

۱. نوروزی، کامبیز، ۱۳۸۹.

رسمیت شناختن آزادی مطبوعات اکتفا نشده است و برای جلوگیری از هرگونه تهدید و تجاوز علیه این آزادی تضمین آن را هم مورد تصریح قرار داده‌اند. هرچند این امر در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر اساس اصل‌های ۲۴ و ۱۶۸ مطرح شده است و دو رکن اصلی آزادی مطبوعات شامل انتشار و حمایت قانونی این آزادی، مورد حراست قرار گرفته است ولی در عمل شرایط دشواری برای دریافت مجوز انتشار نشریه دانشجویی در نظر گرفته شده است. که این امر آزادی مطبوعات را مورد خدشه قرار می‌دهد.

۴. محدوده فعالیت و توزیع^۱ نشریات دانشگاهی

در بند ۱-۲ ماده ۱ قانون ضوابط ناظر سال ۸۳ آمده است: توزیع نشریات دانشگاهی در خارج از محدوده دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی واحدهای دانشگاهی منوط به کسب مجوز از مراجع ذی‌ربط است. در دستور العمل و تبصره ۶ ماده ۱ در تعریف محدوده دانشگاه آمده است: پردیس‌های دانشگاهی، خوابگاه‌ها، بیمارستان‌های آموزشی، مراکز بهداشتی درمانی و اردوگاه‌ها در حکم محدوده دانشگاه محسوب می‌شوند. اینجا سؤالی پیش می‌آید که آیا ساختمان‌های اداری، مکان‌ها و سالن‌های ورزشی و مکان‌هایی از این دست که در دستورالعمل جزء محدوده دانشگاه تصریح نشده است جزء این محدوده‌اند؟ تصریح قانونی در تبصره ۵ ماده ۱ دستورالعمل اجرایی ناظر بر ضوابط نشریات دانشگاهی مکان‌های مجاز توزیع این نشریات را محصور کرده است و توزیع در سایر مکان‌ها را منوط به کسب مجوز دانسته است. ماده ۲ دستورالعمل بیان می‌کند که: "منظور از دانشگاه در این دستورالعمل کلیه دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی و مراکز واحدهای مرتبط دانشگاهی و واحدهای دانشگاهی است." عبارت "مراکز مرتبط دانشگاهی" در تبیین مفهوم دانشگاه در ماده تمامی موارد مذکور در سؤال فوق را دربرمی‌گیرد مگر غیر از این است که مثلاً مکان‌های ورزشی دانشگاه علامه طباطبایی از مراکز مرتبط با این دانشگاه است؟ پس از تعریف ماده ۲ از دانشگاه می‌توان سایر مکان‌های مرتبط با دانشگاه را که در تبصره ۵ ماده ۱ ذکر نشده است جزئی از دانشگاه محسوب کرد و توزیع نشریات دانشگاهی در آنها را بدون کسب مجوز خاصی مشروع دانست.

1. Publishment.

بسیار جالب است که قانون توزیع نشریات دانشگاهی در مکان‌های مشمول تعریف محدوده دانشگاهی را نیز منوط به شرایط مکانی خاص نموده است. اول اینکه، نشریات دانشگاهی فقط در محل دفتر نشریه یا تشکل یا دستگاه صاحب امتیاز نشریه مجاز به توزیع نشریه هستند و دوم: اگر مایل به توزیع نشریات دانشگاهی خود در مکانی غیر از موارد ذکر شده بالا هستند باید مکانی را از قبل تعیین کنند و نشریات مذکور فقط در آن مکان توزیع شوند و این مکان هم بنا بر تعریف در داخل محدوده دانشگاه (و آن هم براساس تعریف دستورالعمل از محدوده دانشگاه) باشد. جالب‌تر این است که توزیع نشریات در خارج از این مکان‌ها تخلف محسوب می‌شود که در ادامه به موارد تخلف می‌پردازیم. این محدودیت در میان نشریات خاص نشریات دانشگاهی است حتی در مورد نشریات داخلی نیز که قانون‌گذار آن را صرفاً به استفاده کارکنان محدود کرده است محدودیت در مکان توزیع پیش‌بینی نشده است. تبصره ۶ ماده ۱ بیان می‌کند:

"علاوه بر توزیع نشریات دانشگاهی در محل دفتر نشریه یا دفتر تشکل (اعم از تشکل‌های اسلامی، شوراهای صنفی، انجمن‌های علمی، کانون‌های فرهنگی و ...) یا دستگاه صاحب امتیاز نشریه، دانشگاه‌ها موظف به تعیین محل‌هایی مناسب داخل محدوده دانشگاه برای توزیع نشریات دانشگاهی می‌باشند. توزیع نشریات در خارج از این مکان‌ها تخلف محسوب می‌شود."

امکان توزیع نشریه در مکان‌هایی غیر از محدوده دانشگاه محل نشر نیز ممکن است و دستورالعمل مذکور در ماده ۱۹ خود این مورد را پیش‌بینی کرده است و با تأکید بر اصل ممنوعیت توزیع نشریات دانشگاهی در خارج از محدوده دانشگاهی تنها استثنایی بر این اصل وارد کرده است:

"در مورد مکان انتشار نشریات دانشگاهی اگر صاحب امتیاز نشریه‌ای متقاضی توزیع آن در سایر دانشگاه‌ها باشد باید تقاضای خود را با ذکر محدوده توزیع به کمیته ناظر دانشگاه تسلیم کند."

البته این اتفاق پروسه سخت و طاقت فرسایی را به دنبال دارد که با هماهنگی کمیته‌های ناظر بر فعالیت دانشگاهی دو دانشگاه صورت می‌پذیرد به این صورت که پس از موافقت کمیته ناظر دانشگاه مبدأ (محل انتشار نشریه دانشگاهی) با درخواست کتبی صاحب امتیاز، این درخواست برای موافقت به کمیته ناظر دانشگاه مبدأ فرستاده می‌شود که اعتراض از عدم پذیرش درخواست در کمیته در شورای مرکزی قابل استماع و رسیدگی است، البته در صورت موافقت کمیته دوم درخواست برای تأیید نهایی به شورای مرکزی ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی فرستاده

می‌شود. شاید دلیل این مسئله که حوزه توزیع هر نشریه محدود به همان دانشگاه باشد به ماهیت تک بعدی نشریات دانشجویی برگردد، از آنجا که نشریات دانشجویی معمولاً به موضوعات محدود می‌پردازند و عمدتاً به صورت غیرحرفه‌ای توسط گروهی از دانشجویان تنظیم می‌شود، توزیع وسیع آن چه بسا موجب سوء استفاده و انتشار نشریات زرد را در پی داشته باشد. با این حال پروسه زمان بر و پیچیده گرفتن مجوز برای توزیع در محدوده‌ای فراتر از دانشگاه با اصل آزادی مطبوعات تعارض دارد و در این زمینه باید قوانین آسان‌تری جاگزین شود. و از نشریاتی که توان توزیع و انتشار نشریه را در سطح وسیع دارا است حمایت‌های لازم به عمل آید.

۵. نظارت بر نشریات دانشگاهی

نظارت بر درخواست‌های صدور مجوز انتشار، نظارت بر فعالیت نشریات دانشگاهی، رسیدگی به تخلفات و شکایات ناشی از عملکرد نشریات دانشگاهی توسط سه مرجع انجام می‌شود؛ کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی، شورای فرهنگی دانشگاه و شورای مرکزی ناظر بر نشریات دانشگاهی که در ادامه به تفصیل به تشریح چگونگی فعالیت، نحوه صدور رأی، صلاحیت‌های آنها، تعداد اعضا و به‌طور کلی چگونگی نظارت آنها می‌پردازیم.

۵.۱. کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی

یک کمیته ناظر بر فعالیت دانشگاهی در هر دانشگاه تشکیل می‌شود که تعداد اعضای آن ده نفر است که یکی از آنها به‌عنوان عضو علی‌البدل مدیران مسئول در نظر گرفته می‌شود، مدیران مسئول نشریات دانشگاهی سه نفر از این ده نفر را تشکیل می‌دهند (که تعداد مدیران مسئول در تبصره ماده ۲ ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی دو نفر در نظر گرفته شده بود) و برای یک سال از طریق انتخاباتی که معاونت دانشجویی و فرهنگی دانشگاه به‌عنوان رئیس کمیته ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی، انجام می‌دهد انتخاب می‌شوند، که همان‌طور که گفته شد یک نفر از آنها به‌عنوان عضو علی‌البدل و جانشین محسوب می‌شود. جلسات این کمیته ماهی یک بار با اعلام قبلی به اعضا تشکیل می‌شود البته جلسات ویژه با تشخیص ضرورت توسط رئیس کمیته نیز پیش‌بینی شده است که در این جلسات ماهیانه این کمیته، نشریات دانشگاهی منتشر شده همان دانشگاه را از نظر محتوا بررسی می‌کند. کمیته ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی یک

دبیرخانه دارد که در حوزه معاونت دانشجویی و فرهنگی دانشگاه مستقر است. مدیر امور فرهنگی دانشگاه به عنوان یکی از اعضای این کمیته ده نفره، دبیر دبیرخانه نیز می‌باشد و صورت جلسه جلسات این کمیته برای شورای مرکزی ناظر بر نشریات دانشگاهی (در ادامه به بررسی این شورا نیز می‌پردازیم) می‌فرستد و همچنین موظف است دو نسخه از نشریه را به دبیرخانه شورای مرکزی ناظر ارسال کند (پس از اینکه مدیرمسئول بر حسب وظیفه سه نسخه از نشریه را به دبیرخانه کمیته ناظر فرستاد) رسیدگی ابتدایی به درخواست‌های صدور مجوز انتشار نشریات دانشگاهی و نظارت بر عملکرد آنها و همچنین رسیدگی به تخلفات و شکایات از نشریات دانشگاهی از وظایف این کمیته است. کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی خود زیر نظر شورای فرهنگی دانشگاه فعالیت می‌کند و شورای فرهنگی هر دانشگاه مرجع تجدید نظر نسبت به آراء کمیته ناظر همان دانشگاه می‌باشد (بند ۲-۳ ماده ۲ ضوابط ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی).

مصوبات و تصمیمات کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی با نظر موافق اکثریت اعضای این کمیته اتخاذ می‌شود و بجز یک مورد که با توافق همه اعضا حاصل می‌شود توجه خاص قانون‌گذار به تمامیت معنوی و شخصیت و حیثیت افراد در این مورد قابل تحسین است. در تبصره ۱ ماده ۱۴ شهرت به فساد اخلاق که به عنوان یکی از شرایط مدیرمسئول و سردبیر (با توجه به تبصره ۵ این ماده) با اجماع تمام اعضا حاصل می‌شود.

ترکیب کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی به شرح زیر است (ماده ۴ دستورالعمل اجرایی ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی):

۱. معاون دانشجویی فرهنگی دانشگاه.
 ۲. نماینده تام‌الاختیار و دائم دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه.
 ۳. یک حقوق‌دان به انتخاب رئیس دانشگاه.
 ۴. سه نفر عضو هیئت علمی دانشگاه به انتخاب شورای فرهنگی دانشگاه.
 ۵. مدیر امور فرهنگی دانشگاه.
 ۶. سه نفر از مدیران مسئول نشریات دانشگاهی.
- از وظایف مهم دیگر کمیته ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی مستقر در دانشگاه‌ها تشخیص عدم صلاحیت صاحب امتیاز و مدیرمسئول نشریه دانشگاهی در حین فعالیت یا به عبارت دیگر تشخیص فقدان شرایط اولیه احراز صلاحیت ایشان که در مواد ۱۳ و ۱۴ دستورالعمل شرط شده

است، می‌باشد. ماده ۱۳ دستورالعمل دو شرط را برای صاحب امتیاز و ماده ۱۴ دستورالعمل ۵ بند را بر مدیرمسئول شرط کرده است (در تبصره ماده ۱۴ دستورالعمل تمامی شرایط مدیرمسئول را برای سردبیر نیز لازم و واجب می‌داند) که دو شرط در مورد هرسه نفر مشترک است یکی عدم محکومیت منجر به توبیخ کتبی و درج در پرونده یا بالاتر در مورد دانشجویان و عدم انفصال موقت از خدمت در مورد اعضای هیئت علمی و شرط دیگر دانشجو بودن و عضو هیئت علمی بودن در همان دانشگاه یا برخی فعالیت‌های دیگر در دانشگاه که در این دو ماده بیان شده است. از این بند نتیجه می‌گیریم که افراد تا زمانی می‌توانند صاحب امتیاز یا مدیرمسئول نشریه دانشگاهی باقی بمانند که در یکی از موارد مذکور در دانشگاه فعالیت داشته باشند و مثلاً یک استاد مهمان نمی‌تواند در این پست‌ها در نشریه دانشگاهی فعالیت کند یا همین طور یک دانشجوی مهمان. البته این محدودیت تنها در دو پست مذکور پیش‌بینی شده است و در سایر موارد این افراد می‌توانند فعالیت داشته باشند.

پس از تأیید فرد معرفی شده به‌عنوان صاحب امتیاز و مدیرمسئول و حتی سردبیر انتشار نشریه دانشگاهی مشروط به گذراندن دوره آموزشی و اخذ گواهینامه پایان دوره می‌باشد. لازم به ذکر است که از وظایف کمیته ناظر که در این دستورالعمل دوبار آمده است و به نوعی بر آن تأکید شده است (در بند ۶ ماده ۶ و در تبصره ماده ۱۵) برگزاری حداقل دو دوره آموزشی در هر نیمسال تحصیلی برای افراد متقاضی نشریات دانشگاهی و فعالیت در این نشریات می‌باشد.

این دوره‌های آموزشی در بسیاری از مواقع نتیجه عکس دارد. زیرا، عدم آگاهی دانشجویان از این روند و طولانی و زمان بر بودن آن باعث می‌شود رغبت به فعالیت در این زمینه کم شود. همین‌طور این نکته هم باید مورد توجه قرار گیرد که آموزش صرفاً با کلاس نیست. می‌توان از آموزش‌های الکترونیک، آموزش‌های مکتوب و از راه دور هم اقدام کرد. هرچند این قوانین برای ارتقای سطح کیفی این نشریات بوده است اما این راهکارها باید به‌گونه‌ای باشد که محدودیت برای انتشار نشریات ایجاد نکند. این ایجاد محدودیت‌ها به رکورد در حوزه نشریات دانشجویی خواهد انجامید. و نشریات را از هدف و فلسفه خود به دور خواهد کرد.

بعد از طی این مراحل کمیته ناظر موظف است در صورت فراهم بودن شرایط قانونی انتشار نشریه، حداکثر ظرف ۲۰ روز نسبت به صدور مجوز اقدام کند. در صورتی که کمیته ناظر با صدور مجوز نشریه مخالفت کند یا ظرف ۲۰ روز نسبت به صدور مجوز با اعلام کتبی دلایل عدم

موافقت، اقدام نکند، متقاضی می‌تواند اعتراض خود را به صورت مکتوب به شورای فرهنگی دانشگاه اعلام کند شورای فرهنگی موظف است ظرف ۳۰ روز موضوع اعتراض را بررسی و اعلام نظر کند. از دیگر وظایف کمیته ناظر بررسی درخواست صاحب امتیاز مبنی بر انتقال امتیاز نشریه به دیگری یا تغییر مشخصات ذکر شده در فرم درخواست مجوز نشریه می‌باشد. تصمیم شورای فرهنگی دانشگاه ظرف ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ، قابل اعتراض به شورای مرکزی ناظر است. شورای مرکزی ناظر موظف است ظرف دو ماه از تاریخ دریافت اعتراض رأی خود را صادر و آن را ابلاغ کند. آرای شورای مرکزی ناظر، قطعی و لازم‌الاجرا است.

تخلفاتی که کمیته ناظر بر مطبوعات دانشگاهی صلاحیت رسیدگی به آنها را دارد عموماً همان تخلفاتی است که در قانون مطبوعات به عنوان جرم شناخته شده‌اند. اما نباید فراموش کرد که کمیته‌های ناظر به تخلفات نشریات دانشگاهی صرفاً به عنوان تخلف رسیدگی می‌کنند و صلاحیت رسیدگی به اعمال مجرمانه را ندارند. در صورتی که تخلف ارتكابی نشریه براساس قوانین موضوعه کشور جرم تلقی شود شورای فرهنگی دانشگاه مدیرمسئول نشریه را به کمیته انضباطی دانشگاه معرفی می‌کند تا کمیته مزبور پس از رسیدگی لازم و در صورت صلاحدید، مراتب را به دادگاه‌های صالحه منعکس کند. البته این ترتیبات خللی در صلاحیت عام مراجع دادگستری در رسیدگی به جرائم ارتكابی در نشریات دانشگاهی ایجاد نمی‌کند و شخص متضرر از انتشار یک مطلب مجرمانه در نشریه دانشگاهی می‌تواند به مراجع قضایی شکایت برد.^۱ کمیته ناظر می‌تواند حکم غیابی در مورد متخلف صادر کند و آن زمانی است که کمیته ناظر، مدیرمسئول نشریه‌ای را که تخلف کرده یا از آن شکایت شده است به صورت کتبی و با ذکر دقیق موارد تخلف یا شکایت و با ارائه مهلت یک هفته‌ای از تاریخ ابلاغ جهت ادای توضیحات دعوت می‌کند و در صورت عدم حضور غیرموجه وی یا عدم ارائه توضیحات کتبی، کمیته ناظر می‌تواند حکم مقتضی را در مورد نشریه صادر کند.^۲

۱. انصاری، باقر، حقوق ارتباط جمعی، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۸۵.

۲. ماده ۴۲ قانون کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی.

۵.۲. شورای فرهنگی دانشگاه

بیان شد که شورای فرهنگی هر دانشگاه مرجع تجدید نظر در تصمیمات و آرای کمیته ناظر همان دانشگاه است (ماده ۷ دستورالعمل اجرایی ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی). به مانند کمیته ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی هر دانشگاه یک شورای فرهنگی دارد که مرجع تجدیدنظر در آراء کمیته ناظر همان دانشگاه است و فعالیت و مسئولیت خاص دیگری در مورد نشریات دانشگاهی ندارد و برعکس کمیته ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی مرجع بسیار کم کاری است که در برخی موارد نهاد و ارگان و مرجع بعد از کمیته ناظر، شورای مرکزی ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی است و عملاً شورای فرهنگی دانشگاه در این موارد نقشی ندارد مثلاً در رسیدگی به درخواست متقاضی توزیع نشریه دانشگاهی در دانشگاه دیگر و رسیدگی به عدم پذیرفته شدن درخواست متقاضی مبنی بر توزیع نشریه دانشگاهی در دانشگاه دیگر، که در این مورد موضوع مستقیماً از کمیته ناظر به شورای مرکزی ناظر می‌رود.

شورای مرکزی ناظر بر نشریات دانشگاهی مرجع نظارت بر شورای فرهنگی، تجدیدنظر در تصمیمات شورای فرهنگی، رسیدگی به اعتراضات ناشی از تصمیمات و عملکرد شورای فرهنگی دانشگاه است. شورای فرهنگی دانشگاه در تمام موارد ۱۳ گانه تنبیهی در ماده ۴۰ دستورالعمل (به مانند کمیته ناظر) حق تصمیم و اتخاذ دارد و برای این اتخاذ تصمیم ۲۰ روز فرصت دارد که این مهلت زمان برای کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی ۱۵ روز و برای شورای مرکزی ناظر بر نشریات دانشگاهی یک ماه می‌باشد (البته در یک مورد استثنایی کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی می‌بایست ظرف مدت ۱۰ روز رأی خود را اعلام کند و آن زمانی است که در مورد ارتکاب تخلف عمومی رئیس کمیته عمومی از انتشار نشریه جلوگیری کرده باشد).

مفهوم تخلف عمومی مذکور در ماده ۳۶ دستورالعمل اجرایی تا اندازه‌ای مبهم است. در این ماده می‌خوانیم:

" هرگاه نشریه‌ای مطالب و تصاویری مانند توهین، تهمت، فحش، الفاظ رکیک، تحقیر، تهدید،

هتک حرمت یا حیثیت و نظایر آن منتشر نماید، تخلف عمومی محسوب می‌گردد. "

عبارت‌های صدر ماده مثل توهین، تهمت، فحش و ... روشن و واضح است ولی عبارت " و نظایر اینها " ابهام‌انگیز است یعنی موردی یکسان ممکن است در پرونده‌های مختلف و در کمیته‌های ناظر گوناگون به‌طور متفاوت تعبیر شود، گروهی آن را مشمول ماده ۳۶ دستورالعمل اجرایی

بدانند و گروهی این‌گونه نپندارند. از مشخصه‌های یک قاعده قانونی کامل روشن و واضح بودن و نیاز به تفسیر نداشتن است که تا آنجایی که ممکن است مواردی را که تفسیرهای شخصی در آن دخیل می‌شود را کاهش دهد. ولی از مواردی که قبل از عبارت " و نظایر اینها " آمده است می‌توان استنباط کرد که قانون‌گذار جرائمی را که به حیثیت و تمامیت معنوی افراد لطمه می‌زند را در این بند منظور داشته است کما اینکه تمامی موارد مذکور (توهین، تهمت، فحش، الفاظ رکیک، تهدید، تحقیر، هتک حرمت یا حیثیت) تمامیت معنوی فرد را خدشه‌دار می‌کند و همگی آنها در این مورد مشترک هستند.

همان‌طور که قبلاً گفته شد شورای فرهنگی دانشگاه تنها در صورت اعتراض به تصمیم کمیته ناظر صالح به رسیدگی است و به نوعی تنها یک مرجع تجدیدنظر است و به تمامی موارد تخلف نشریات دانشگاهی در کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی رسیدگی می‌شود و در صورت عدم اعتراض رأی این کمیته قطعی و لازم‌الاجرا است (که مدت مهلت زمانی اعتراض از آراء کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی و کمیته فرهنگی دانشگاهی هر کدام ۲۰ روز است). تنها در یک مورد کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی در رسیدگی به آن صلاحیت ندارد و این مورد استثنا در ماده ۲۰ دستورالعمل اجرایی آمده است و آن نظارت و رسیدگی به شکایات و تخلفات نشریات دانشگاهی که تصدی آنها را اتحادیه‌ها و تشکل‌های دانشگاهی، مجامع فرهنگی و شوراهای صنفی دانشجویی دارای مجوز رسمی که در بیش از یک دانشگاه فعالیت دارند برعهده دارند می‌باشد که این مهم برعهده شورای مرکزی ناظر است. در مورد نشریاتی که هم‌زمان در چند دانشگاه مجوز فعالیت دارند رسیدگی به تخلفات یا شکایات این نشریات برعهده کمیته ناظر دانشگاه صادرکننده مجوز (دانشگاه مبدأ) می‌باشد. ضمناً طبق ماده ۳۹ دستورالعمل اجرایی در صورتی که بنا بر تشخیص کمیته ناظر تخلف ارتكابی نشریه جرم تلقی شود کمیته ناظر مدیرمسئول نشریه دانشگاهی را به کمیته انضباطی دانشگاه معرفی می‌کند.

۳.۵. شورای مرکزی ناظر بر نشریات دانشگاهی

براساس ماده ۸ دستورالعمل در هر دستگاه شورایی به نام شورای ناظر بر نشریات دانشگاهی تأسیس می‌شود و دستگاه در این قانون سه مورد است:

۱. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

۲. بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۳. دانشگاه آزاد اسلامی.

به این ترتیب در مجموع سه شورای ناظر بر نشریات دانشگاهی در کشور داریم که هر کدام صلاحیت نظارت بر نشریات دانشگاهی، کمیته ناظر و شورای فرهنگی دانشگاهی دانشگاه‌های خاص خود را برعهده دارند.

ریاست هر یک از این سه شورا برعهده معاون فرهنگی دستگاه مربوطه خواهد بود این شورا ۸ عضو دارد که یکی از آنها به‌عنوان عضو علی‌البدل مدیران مسئول نشریات دانشگاهی محسوب می‌شود. البته در مصوبه ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی ۱۳۸۳ این شورا ۶ نفره تعیین شده بود که در دستورالعمل اجرایی آن در سال ۱۳۸۶ دو نفر به آن اضافه شد (۱. معاون مطبوعاتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ۲. یک نفر مدیرمسئول نشریات دانشگاهی (در مصوبه ۸۳ دو نفر بودند که یکی عضو علی‌البدل بود در دستورالعمل سه نفر شدند که یکی عضو علی‌البدل بود)). علاوه بر معاون فرهنگی دستگاه متبوع و سه نفر از مدیران مسئول نشریات دانشگاهی (که یک نفر از آنها عضو علی‌البدل محسوب می‌شود) و مدیرکل امور فرهنگی دستگاه متبوع سه عضو دیگر این شورا عبارت‌اند از: معاون مطبوعاتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، معاون فرهنگی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، یک نفر حقوق‌دان به انتخاب معاون فرهنگی دستگاه متبوع.

شورای مرکزی ناظر بر نشریات دانشگاهی نیز به مانند کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی یک دبیرخانه دارد که این دبیرخانه در اداره کل امور فرهنگی وزارت یا دستگاه متبوع مستقر است و مدیر کل امور فرهنگی دستگاه متبوع به عنوان رئیس دبیرخانه و دبیر شورا محسوب می‌شود که این فرد در مقایسه با دبیر کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی که تنها وظایف اداری و اجرایی دارد، علاوه بر انجام وظایف اداری و اجرایی وظایف بسیار مهم‌تری را انجام می‌دهد، از جمله اینکه دبیر شورا وظیفه برگزاری انتخابات نمایندگان مدیران مسئول نشریات دانشگاهی را برعهده دارد (که این افراد به مانند کمیته ناظر برای یک سال انتخاب می‌شوند) یا اینکه تشخیص عدم استمرار شرایط عضویت نماینده مدیران مسئول برای جایگزینی عضو علی‌البدل را برعهده دارد (در کمیته ناظر مرجعی برای احراز و تشخیص این وضعیت وجود ندارد).

به موجب ماده ۱۱ دستورالعمل اجرایی جلسات شورای مرکزی هر دو ماه یکبار تشکیل می‌شود و ملاک تصمیم‌گیری به مانند کمیته ناظر رأی اکثریت است. جالب است که جلسه کمیته ناظر نشریات دانشگاهی ۹ نفره با تعداد ۳ نفر دارای حق رأی رسمیت می‌یابد ولی در کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی ۷ نفره این تعداد ۵ نفر است.

وظایف و اختیارات شورای مرکزی ناظر به شرح زیر است (ماده ۱۰ دستورالعمل اجرایی):

۱. سیاست‌گذاری در حوزه کلان نشریات دانشگاهی.
۲. رسیدگی به اعتراضات در خصوص عدم صدور مجوز نشریات دانشگاهی.
۳. تجدید نظر در تصمیمات شورای فرهنگی دانشگاه.
۴. رسیدگی به اعتراضات ناشی از تصمیمات و عملکرد شورای فرهنگی دانشگاه.
۵. تدوین شیوه‌نامه‌های اجرایی.
۶. تفسیر مفاد دستورالعمل حاضر.
۷. نظارت بر عملکرد کمیته‌های ناظر بر نشریات دانشگاهی.
۸. ایجاد وحدت رویه بین کمیته‌های ناظر دانشگاه‌ها و ارائه نظریات مشورتی به کمیته‌های ناظر و شوراهای فرهنگی دانشگاه‌ها.
۹. تدوین برنامه آموزشی برای متقاضیان نشریات دانشگاهی.
۱۰. اخذ و بررسی نتایج گزارش محتوایی نشریات دانشگاهی از کمیته‌های ناظر و ارائه آن به رئیس دستگاه.

همان‌طور که می‌بینید شورای مرکزی ناظر بر نشریات دانشگاهی وظایف مهم و خطیری در خصوص نشریات دانشگاهی برعهده دارد و به‌عنوان بالاترین مرجع در خصوص این نشریات مطرح است که از مهم‌ترین وظایف این شورا ایجاد وحدت رویه بین کمیته‌های ناظر دانشگاه‌ها و ارائه نظریات مشورتی به این کمیته‌ها و همچنین شوراهای فرهنگی دانشگاه‌ها می‌باشد.

بسیار عجیب است اصرار قانون‌گذار در دستورالعمل اجرایی ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی مبنی بر قطعی و لازم‌الاجرا بودن آراء شورای ناظر بر نشریات دانشگاهی که دوبار مورد تأکید قرار گرفته است یکبار در تبصره ماده ۱۰ و یکبار در ماده ۴۷، ولی این آراء طبق بند ۲ ماده ۱۰ قانون دیوان عدالت اداری در دیوان عدالت اداری قابل شکایت و تجدید نظر است.^۱ طبق این بند رسیدگی به اعتراضات و شکایات از آراء و تصمیمات قطعی هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری

۱. انصاری، باقر، حقوق ارتباط جمعی، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۸۵

و کمیسیون‌هایی مانند کمیسیون‌های مالیاتی، هیئت حل اختلاف کارگر و کارفرما، کمیسیون موضوع ماده (۱۰۰) قانون شهرداری‌ها منحصراً از حیث نقض قوانین و مقررات یا مخالفت با آنها. به‌موجب این بند رسیدگی به اعتراضات و شکایات از آراء و تصمیمات قطعی دادگاه‌های اداری، هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری، کمیسیون موضوع ماده ۱۰۰ قانون شهرداری‌ها، کمیسیون موضوع ماده ۵۶ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و منابع طبیعی و اصلاحات بعدی آن منحصراً از حیث نقض قوانین و مقررات یا مخالفت با آنها در صلاحیت دیوان عدالت اداری می‌باشد.

همان‌گونه که نص مزبور تصریح دارد شکایت از آراء مندرج در آن و مراجع مشابه تنها باید از حیث نقض قوانین یا مخالفت با آنها باشد.

مراجع اداری که آراء آن قابل شکایت در دیوان عدالت اداری است محدود و محصور به موارد مفید در بند ۲ ماده ۱۰ قانون دیوان عدالت اداری نبوده و اعلام مراجع مذکور در این بند جنبه تمثیلی داشته و بر این اساس آراء قطعی صادره از تمامی مراجع اداری قابل شکایت شکلی و قانونی در دیوان عدالت اداری است. بنابراین از آنجا که شورای مرکزی مرجعی اختصاصی محسوب می‌شود بنابراین از آرای این مرجع می‌توان به دیوان عدالت اداری شکایت کرد.

۶. مجوز نشریات دانشگاهی و افراد مجاز به فعالیت در این نشریات

در ماده ۱ دستورالعمل اجرایی ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی در تعریف نشریات دانشگاهی افرادی را که می‌توانند مبادرت به این کار کنند را ذکر کرده است: هر یک از دانشجویان، تشکل‌ها و نهادهای دانشگاهی، استادان و اعضای هیئت علمی یا گروهی از ایشان در دانشگاه‌ها. ولی در ماده ۱۳ این دستورالعمل در بحث افراد متقاضی امتیاز نشریات دانشگاهی دایره این افراد را وسیع‌تر کرده است. در این ماده آمده است: یکی از دانشجویان یا اعضای هیئت علمی به‌عنوان شخص حقیقی یا تشکل، نهاد، انجمن، کانون، یا یکی از بخش‌های دانشگاه یا هر شخص حقوقی دیگر در دانشگاه. که بخش اخیر ماده ۱۳ بسیار چالش برانگیز است.

آیا بخش حمل و نقل یک دانشگاه به‌عنوان یکی از بخش‌های دانشگاه می‌تواند مبادرت به انتشار نشریه دانشگاهی کند؟! آیا شخص حقوقی که مسئولیت امور تغذیه و سلف را در دانشگاه برعهده دارد می‌تواند به‌عنوان شخص حقوقی فعال در دانشگاه (مذکور در ماده ۱۳) متقاضی امتیاز نشریه

دانشگاهی باشد؟! یا شخص حقوقی که مسئولیت نظافت و فضای سبز دانشگاه را به عهده دارد می‌تواند نشریه دانشجویی منتشر کند؟! مگر غیر از این است که در دانشگاه علامه طباطبایی تنها شخصیت حقوقی موجود، شخصیت حقوقی دانشگاه علامه طباطبایی است پس منظور از "هر شخص حقوقی دیگر" کیست؟! شاید در ابتدا به نظر برسد که قانون‌گذار به تمامی سؤالات ما پاسخ مثبت بدهد ولی بنا به دلائل محکم زیر چنین چیزی قابل قبول نیست:

- چه در ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی ۱۳۸۳ (۵ ماده و ۳ تبصره) و چه در دستورالعمل اجرایی آن در سال ۱۳۸۶ (۵۰ ماده و ۴۴ تبصره) حتی اشاره‌ای هم به این نهادها نشده است و اصلاً این بخش‌ها و اشخاص حقوقی طرف حساب قانون‌گذار در این قانون نبوده‌اند.

- قانون‌گذار هم در بند ۱-۱ ماده ۱ ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی این نشریات را تعریف کرده است و هم در ماده ۱ دستورالعمل اجرایی آن. و در هر دو تعریف تقریباً به‌طور یکسان افرادی خاصی را در مبادرت به انتشار این نشریات و در تعریف نشریات دانشگاهی ذکر کرده است و اینکه بدون مبادرت ایشان این تعریف کامل نمی‌شود و مشمول این ضوابط و دستورالعمل نمی‌شود. این افراد عبارت‌اند از: دانشجویان، اساتید، اعضای هیئت علمی یا گروهی از اعضای هیئت علمی، تشکلهای اسلامی، تشکلهای و نهادهای دانشگاهی مثل انجمن‌ها و کانون‌ها. همان‌طور که دیدیم بخش‌ها و اشخاص حقوقی مذکور در سؤالات جایی در تعریف نشریات دانشگاهی ندارند.

- ماده ۱۳ دستورالعمل اجرایی در صدد بیان شرایط متقاضی صاحب امتیاز نشریه دانشجویی است. همه ما می‌دانیم که صاحب امتیازی یک نشریه پست مهم‌تر و جایگاه بالاتری نسبت به مدیرمسئول و سردبیری محسوب می‌شود. قانون‌گذار در ادامه و در ماده ۱۴ دستورالعمل اجرایی به شرایط مدیرمسئول و سردبیر می‌پردازد و در بیان افراد مجاز به فعالیت در این سمت‌ها تنها دانشجویان و اساتید را اعلام می‌کند و حتی مبادرت مدیر یکی از واحدهای اداری آن دانشگاه را نیز به‌صورت مشروط (تبصره ۲ ماده ۱۴: مدیر واحد اداری فقط می‌تواند مدیرمسئول نشریه اداره خود باشد) پذیرفته است، آنگاه چگونه ممکن است در مورد صاحب امتیاز که در جایگاه بالاتری از حداقل سردبیر قرار دارد چنین حکمی را مطرح کند؟

در ادامه و در شرایط مدیرمسئول و سردبیر در ماده ۱۴ دستورالعمل آمده است:

۱. دانشجو بودن یا عضویت در هیئت علمی یا مدیر یکی از واحدهای اداری همان دانشگاه.

۲. عدم محکومیت منجر به توبیخ کتبی و درج در پرونده یا بالاتر در مورد دانشجویان، انفصال موقت از خدمت در مورد اعضای هیئت علمی و عدم محکومیت منجر به توبیخ کتبی و درج در پرونده یا بالاتر در کمیته تخلفات اداری برای کارکنان.

۳. عدم سابقه مشروطی برای دو نیمسال متوالی یا سه نیم سال متناوب برای دانشجویان.

۴. گذراندن دو نیمسال تحصیلی و حداقل ۲۸ واحد درسی برای دانشجویان.

۵. عدم شهرت به فساد اخلاق.

بند ۲ در مورد صاحب امتیاز و مدیرمسئول و سردبیر مشترک است و در صورت صادق بودن این بند در مورد این افراد یک سال پس از پایان محرومیت دوباره می‌تواند فعالیت کند. ضمناً رعایت بند ۴ در مورد دانشجویان کارشناسی ارشد و دکترا الزامی نیست. در صورتی که صاحب امتیاز یا مدیرمسئول یکی از شرایطی که ذکر شد را از دست بدهند یک ماه فرصت دارند تا فرد جدیدی را به کمیته ناظر معرفی کنند و گرنه امتیاز نشریه لغو خواهد شد. از نکات جالب توجه در این مورد این است که این الزام تنها در مورد صاحب امتیاز و مدیرمسئول ذکر شده است و سردبیر که در داشتن شرایط اولیه با مدیرمسئول در یک جایگاه قرار گرفته است پس از احراز شرایط اولیه و اقدام به فعالیت در صورت از دست دادن شرایط مذکور در حین فعالیت، کماکان می‌تواند فعالیت کند و قانون‌گذار نیاز به تعویض یا اخراج او و معرفی سردبیر جدید را لازم نمی‌بیند.

اما یکی از مسائل مهم در زمینه نشریات مسئولیت ناشی از تخلفات نشریه است. صدر ماده ۲۳ دستورالعمل اجرایی حکم جالبی را در مورد این مسئولیت عنوان کرده است که با نظریه مسئولیت ذکر شده در قانون مطبوعات متفاوت است. ماده ۲۳ دستورالعمل اجرایی ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی: "مسئولیت کلیه مطالب مندرج در نشریه به عهده مدیرمسئول است."

قانون‌گذار در این ماده نظریه مسئولیت شخص واحد را پذیرفته است و در باب تخلفاتی که در نشریه دانشگاهی رخ می‌دهد سردبیر و صاحب امتیاز را مبری و مدیرمسئول را به تنهایی مسئول پاسخگویی می‌داند. قانون‌گذار این حکم و این اصل را در ماده ۳۹ دستورالعمل اجرایی تکرار می‌کند تا دیگر جای هیچ شک و شبهه‌ای نباشد: "در مواردی که تخلف ارتكابی نشریه براساس قوانین موضوعه کشور جرم تلقی شود بنا به تشخیص کمیته ناظر مدیرمسئول نشریه جهت تصمیم‌گیری مقتضی به کمیته انضباطی معرفی می‌شود."

در صورتی که قانون‌گذار در قانون مطبوعات اصل را بر مسئولیت جمعی و تضامنی اصحاب نشریه گذاشته است و در صورت بروز تخلف و یا شکایت از نشریات تمامی دست اندرکاران را ملزم به پاسخگویی می‌داند. در تبصره ۷ ماده ۹ قانون مطبوعات اصلاحی سال ۱۳۷۹ می‌خوانیم:

"مسئولیت مقالات و مطالبی که در نشریه منتشر می‌شود به عهده مدیرمسئول است ولی این مسئولیت نافی مسئولیت نویسندگان و سایر اشخاصی که در ارتکاب جرم دخالت داشته باشند، نخواهد بود."

البته استثنائاتی را بر این اصل ذکر کرده مثلاً در ماده ۲۵ قانون مطبوعات ۱۳۶۴ نظریه مسئولیت شخص واحد را در مورد خاص پذیرفته است: "هرکس به وسیله مطبوعات مردم را صریحاً به ارتکاب جرم یا جنایتی بر ضد امنیت داخلی یا سیاست خارجی کشور که در قانون مجازات عمومی پیش‌بینی شده است، تحریص و تشویق نماید در صورتی که اثری بر آن مترتب شود، به مجازات معاونت همان جرم محکوم، و در صورتی که اثری بر آن مترتب نشود، طبق نظر حاکم شرع، براساس قانون تعزیرات با وی رفتار خواهد شد."

که حکم این ماده استثنا است و بر طبق قانون مطبوعات اصل بر مسئولیت جمعی و تضامنی است، در حالی که در نشریات دانشگاهی قانون‌گذار اصل را بر مسئولیت شخص واحد تلقی می‌کند. البته در دستورالعمل اجرایی نیز قانون‌گذار اصل را بر مسئولیت سردبیر گذاشته است و در موارد استثنایی مسئولیت دیگر افراد را نیز متصور می‌داند مثلاً عدم رعایت توالی انتشار ذکر شده در فرم درخواست امتیاز نشریه دانشگاهی در عمل. ماده ۲۵ دستورالعمل اجرایی بیان می‌دارد که: "نشریات موظف هستند توالی انتشار مندرج در امتیاز خود را رعایت کنند در غیر این صورت پس از سه مرحله توالی عدم انتشار، صاحب امتیاز برای پاسخگویی به کمیته ناظر احضار و در صورت عدم ارائه دلایل قانع‌کننده، مجوز نشریه لغو می‌شود."

الزامی را که در ماده ۲۵ دستورالعمل اجرایی برای نشریات دانشگاهی در نظر گرفته کمی تأمل برانگیز است در تعریف نشریات دانشگاهی در ماده یک دیدیم که انتشار این نشریات به صورت گاهنامه و تک شماره نیز متصور است. در فرم درخواست امتیاز نشریه دانشگاهی نیز در مقابل عبارت "ترتیب انتشار" ۷ گزینه برای انتخاب وجود دارد: روزنامه، هفته‌نامه، دو هفته‌نامه، ماهنامه، دو ماهنامه، فصلنامه و گاهنامه، که متقاضی باید یکی از آنها را انتخاب کند. حال اگر برطبق تعریف ماده دستورالعمل اجرایی یک متقاضی قصد انتشار گاهنامه را داشته باشد توالی

انتشار یا ترتیب انتشاری در کار نیست که بخواهد رعایت شود و عدم رعایت آن به لغو امتیاز نشریه دانشگاهی بینجامد. بهتر بود که قانون گذار در این ماده رویه نگارشی ماده ۱۶ قانون مطبوعات را در پیش می‌گرفت در آن ماده پس از ذکر قاعده، در تبصره ماده سالنامه را که مشمول حکم ماده مذکور نمی‌شود از حکم ماده ۱۶ خارج می‌کند و حکم جدیدی، خاص آن برای وی تعیین می‌کند.

طبق ماده ۲۴ دستورالعمل در صورتی که صاحب امتیاز ظرف مدت حداکثر شش ماه از زمان صدور مجوز اقدام به انتشار نشریه نکند، پس از اخطار کتبی و مهلت یک ماهه مجوز صادره از اعتبار ساقط است. در حکم این ماده فرقی بین روزنامه و مثلاً فصلنامه مشاهده نمی‌شود. این حکم عیناً در قانون مطبوعات ۶۴ نیز آمده است. در ماده ۱۶ این قانون شاید مهلت کمتری (۱۵ روزه) در نظر گرفته باشد ولی عبارت "در صورت عدم عذر موجه" حکم را عادلانه‌تر می‌کند و واقعاً شاید این ناتوانی در انتشار به دلیل عذر موجهی باشد که بهتر بود این عبارت در حکم ماده ۲۴ دستورالعمل اجرایی نیز لحاظ می‌شد.

در قانون ضوابط ناظر بر فعالیت دانشگاهی ۸۳ (بند ۳-۳ ماده ۳) آمده است: "اعمالی که برای نشریات دانشگاهی تخلف محسوب و مستلزم رسیدگی و صدور رأی می‌باشد همان موارد مصرح در فصل ششم قانون مطبوعات است."

ولی در دستورالعمل اجرایی این قانون در سال ۱۳۸۶ علاوه بر اینکه این جمله نیامده است بلکه به جز یک ماده و یک تبصره (ماده ۳۱ دس و تبصره ۱ آن) بین بخش چهارم دستورالعمل اجرایی (که مربوط به حدود نشریات دانشگاهی است) و فصل ششم قانون مطبوعات (که مربوط به جرائم مطبوعاتی است) هیچ مشابهتی دیده نمی‌شود. این تعبیر اشتباهی است که گروهی از بند ۳-۳ ماده ۳ ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی دارند. در واقع مواد ۳۰ تا ۳۹ دستورالعمل اجرایی ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی حدود نشریات دانشگاهی و موارد تنبیهی آن را عنوان می‌کند که خروج از این حدود را مشمول تنبیهات مذکور در بخش پنجم این دستورالعمل و ماده ۴۰ آن می‌داند. در واقع مراجع تعیین شده در دستورالعمل اجرایی (کمیته ناظر، کمیته فرهنگی و شورای مرکزی ناظر) اصلاً صلاحیت رسیدگی قضایی به پرونده نشریات دانشگاهی را ندارند و در هیچ کجای دستورالعمل اجرایی لفظ جرم و مجازات دیده نمی‌شود و عبارات تخلف و تنبیهات بسیار به کار رفته است. در واقع این مراجع تنها می‌توانند تنبیهاتی برای این نشریات در نظر

بگیرند که این تنبیهات نیز محدود به موارد ۱۳ گانه ماده ۴۰ دستورالعمل می‌باشد و حتی در ماده ۳۹ دستورالعمل اجرایی قانون‌گذار این مطلب را بیان می‌کند که:

"در مواردی که تخلف ارتكابی نشریه براساس قوانین موضوعه کشور جرم تلقی شود بنا به تشخیص کمیته ناظر مدیرمسئول نشریه جهت تصمیم‌گیری مقتضی به کمیته انضباطی معرفی می‌شود." و قانون‌گذار در بند ۳-۴- ماده ۳ ضوابط ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی به‌طور کامل‌تر تعیین تکلیف کرده است:

"در کلیه مواردی که تخلف ارتكابی نشریه براساس قوانین موضوعه کشور جرم تلقی شود، شورای فرهنگی دانشگاه می‌تواند مدیرمسئول نشریه را به کمیته انضباطی دانشگاه و یا واحد دانشگاهی معرفی کند و کمیته مزبور پس از رسیدگی می‌تواند مراتب را به دادگاه‌های صالحه منعکس نماید."

با بررسی این موارد ۱۳ گانه نیز می‌توانیم دریابیم که این موارد، تنبیهی بیش نیستند زیرا، این موارد از اخطار و تذکر شروع می‌شوند و به منع دائم انتشار نشریه به‌عنوان سنگین‌ترین تنبیه ختم می‌شود به این معنی که در جرائم بزرگ نشریات دانشگاهی مثل اهانت به دین اسلام و مقدسات یا تشویق و تحریص مردم به ارتكاب جرم علیه امنیت داخلی و سیاست خارجی این تنبیهات ناکافی هستند و باید به قانون مطبوعات و قانون مجازات اسلامی مراجعه کرد.

جدول شماره ۱- مقایسه مواد قانون مطبوعات، ضوابط ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی و دستورالعملی اجرایی آن

دستورالعمل اجرایی	ضوابط ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی	قانون مطبوعات
ماده ۱: مطابق بند ۱ ماده ۱ ضوابط ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی، کلیه نشریاتی که به‌صورت ادواری، گاهنامه یا تک شماره، نیز نشریات الکترونیکی که با نام ثابت و تاریخ نشر در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، علمی، اقتصادی، هنری، ادبی و ورزشی	ماده ۱: کلیه نشریاتی که به‌صورت ادواری یا گاهنامه و نیز نشریات الکترونیکی که با نام ثابت در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، هنری، ادبی و ورزشی....	

<p>ماده ۲۵: " نشریات موظف هستند توالی انتشار مندرج در امتیاز خود را رعایت کنند در غیر این صورت پس از سه مرحله متوالی عدم انتشار، صاحب امتیاز برای پاسخگویی به کمیته ناظر احضار و در صورت عدم ارائه دلایل قانع‌کننده، مجوز نشریه لغو می‌شود."</p>		<p>ماده ۱۶ - صاحب امتیاز موظف است ظرف شش ماه پس از صدور پروانه، نشریه مربوطه را منتشر کند و در غیر این صورت با یک بار اخطار کتبی و دادن فرصت پانزده روز دیگر در صورت عدم عذر موجه اعتبار پروانه از بین می‌رود، عدم انتشار منظم نشریه در یک سال نیز اگر بدون عذر موجه (به تشخیص هیئت نظارت) باشد موجب لغو پروانه خواهد بود.</p> <p>تبصره - نشریه‌ای که سالانه منتشر می‌شود (سالنامه) از ماده فوق مستثنا بوده و در صورت عدم نشر ظرف یکسال بدون عذر موجه، پروانه صاحب امتیاز لغو خواهد شد.</p>
<p>ماده ۳۹ در مواردی که تخلف ارتكابی نشریه براساس قوانین موضوعه کشور جرم تلقی شود بنا به تشخیص کمیته ناظر مدیرمسئول نشریه جهت تصمیم‌گیری مقتضی به کمیته انضباطی معرفی می‌شود."</p>	<p>بند ۳-۴- ماده ۳: " در کلیه مواردی که تخلف ارتكابی نشریه براساس قوانین موضوعه کشور جرم تلقی شود، شورای فرهنگی دانشگاه می‌تواند مدیرمسئول نشریه را به کمیته انضباطی دانشگاه و یا واحد دانشگاهی معرفی کند و کمیته مزبور پس از رسیدگی می‌تواند مراتب را به دادگاه‌های صالحه منعکس نماید."</p>	<p>تبصره ۷ ماده ۹: "مسئولیت مقالات و مطالبی که در نشریه منتشر می‌شود به عهده مدیرمسئول است ولی این مسئولیت نافی مسئولیت نویسنده و سایر اشخاصی که در ارتكاب جرم دخالت داشته باشند، نخواهد بود."</p>
<p>ماده ۳۹: " در مواردی که تخلف ارتكابی نشریه براساس قوانین موضوعه کشور جرم تلقی شود بنا به تشخیص کمیته ناظر مدیرمسئول نشریه جهت تصمیم‌گیری مقتضی به کمیته انضباطی معرفی می‌شود."</p>	<p>بند ۳-۳ ماده ۳: " اعمالی که برای نشریات دانشگاهی تخلف محسوب و مستلزم رسیدگی و صدور رأی می‌باشد همان موارد مصرح در فصل ششم قانون مطبوعات است."</p>	

نتیجه گیری

نتیجه این پژوهش نشان می‌دهد که قانون‌گذار در ماده ۲۷ دستورالعمل اجرایی ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی به صراحت نشریات دانشگاهی را دارای کلیه حقوقی می‌داند که در قانون مطبوعات جمهوری اسلامی ایران آمده است از جمله حق جستجو، کسب و انتشار اخبار داخل و خارج دانشگاه و ... به نظر می‌رسد که نظام حقوقی نشریات دانشگاهی بیشتر شبیه نشریات عادی سراسری است. یعنی قانون‌گذار این‌گونه خواسته است که نشریات دانشگاهی که افراد تحصیل کرده در آن فعالیت دارند آزادی عمل بیشتری داشته باشند تا شاید انتشار علم و تخصص ایشان و مواجهه آکادمیک با مسائل تا حدی به اعتلای جامعه کمک کند و حقوق و امتیازهای بیشتری برای آنها در نظر گرفته است، که البته طبیعی است که هر جا حقوقی اعطا شود، محدودیت و نظارت قانونی نیز از پس آن می‌آید.

قانون‌گذار در نگارش قانون مطبوعات، چه در آیین‌نامه اجرایی آن و چه در اصلاح قانون مطبوعات در سال ۱۳۷۹، اشاره‌ای به نشریات دانشگاهی نکرده است و در کل این مصوبات نامی از این نشریات برده نشده است و این موضوع نمی‌تواند اتفاقی باشد، احتمالاً به این سبب بود که قصد نگارش قواعد نشریات دانشگاهی را در ادامه داشت و آن را لازم می‌دانست و اشاره‌ای کلی به برخی مسائل اش در قانون مطبوعات را ناکافی می‌دانست که این اتفاق نیز افتاد و ضوابط ناظر بر نشریات دانشگاهی در سال ۱۳۸۳ توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی تصویب شد و دستورالعمل اجرایی آن نیز در سال ۱۳۸۶ به تصویب شوراهای مرکزی ناشر بر نشریات دانشگاهی رسید.

دلیل دیگری نیز که به‌عنوان نکته پایانی در این زمینه می‌توان ذکر کرد این است که افراد تحصیل کرده و دانشگاهی و روشن‌فکر که در نشریات دانشگاهی فعالیت می‌کنند به دلیل فهم بیشتر مسائل و مشکلات و کاستی‌های جامعه به نسبت افراد عادی جامعه، همیشه قلم انتقاد را به سوی حکومت و دولت می‌چرخانند و ایرادات اعمال آنها را گوشزد می‌کنند و در جهت حمایت از مردم جامعه‌شان که خود نیز جزئی از آنان هستند بدون توجه به منافع شخصی احساس وظیفه می‌کنند.

فهرست منابع

الف) فارسی

۱. آلبر، پیر و ترو، فرنان، **تاریخ مطبوعات جهان**، ترجمه: هوشنگ فرخجسته، تهران، انتشارات پاسارگاد، چاپ اول، ۱۳۶۳.
۲. انصاری، باقر، **حقوق ارتباط جمعی**، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۸۵.
۳. انصاری لاری، محمدابراهیم، **نظارت بر مطبوعات در حقوق ایران**، تهران، انتشارات سروش، ۱۳۷۵.
۴. قلندری، امیرهوشنگ، **روزنامه‌نگاری در نشریات دانشجویی**، تهران: ایران، چاپ دوم، ۱۳۸۵.
۵. قاسمی، سیدفرید، **سرگذشت مطبوعات ایران**، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد، جلد یکم، ۱۳۸۰.
۶. نوروزی، کامبیز، ۱۳۸۹.
۷. رضایی، ابوالفضل، «**غیر حرفه‌ای ماندن نشریات دانشجویی یک سیاست است**»، روزنامه شرق، شماره ۳۹۸، ۴ بهمن ۱۳۸۳.

ب) قوانین و تصویب‌نامه‌ها

۸. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ با اصلاحات ۱۳۶۸.
۹. قانون مطبوعات جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۴.
۱۰. قانون اصلاح قانون مطبوعات مصوب ۱۳۷۹.
۱۱. آیین‌نامه اجرایی قانون مطبوعات جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۴ و اصلاحات بعدی آن مصوب ۱۳۸۱.
۱۲. ضوابط ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی مصوب ۱۳۸۳.
۱۳. دستورالعمل اجرایی ضوابط ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی مصوب ۱۳۸۶.
۱۴. قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مصوب ۱۳۶۵.
۱۵. آیین‌نامه نویسندگان مطبوعاتی و خبرنگاران مصوب ۱۳۵۴.

ج) فرانسوی

16. Bénard Serge, *Les mots de la presse écrite*, Paris, Belin, 2002.
17. *Lexique des termes de presse*, Paris, CFPJ, 1991.